

**УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМАНД ХЭРЭГГИЖ БАЙГАА
ТӨСЛҮҮДИЙН 2016 ОНЫ ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН
ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

2017 оны 03 дугаар сарын 29

Нэг. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарт зээл, буцалтгүй тусламж, улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй төслүүдийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх замаар төслийн хөрөнгийг үр ашигтай зарцуулах, сайд, дэд сайд, яамны удирдлагын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэхэд оршино.

Хоёр. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний арга зүй

Уул уурхайн салбарт зээл, буцалтгүй тусламж, улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй төслүүдийн 2016 оны хэрэгжилтийн байдалд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхдээ Монгол Улсын хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 322 дугаар тогтоолоор баталсан “Захиргааны байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний нийтлэг журам”-ыг үндэс болгов.

Гурав. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яаманд гадны зээл, буцалтгүй тусламжаар хэрэгжүүлж буй төслүүдийн хэрэгжилтийг 2016 оны жилийн эцсийн байдлаар авч үзвэл БНСУ-ын КИГАМ-аас санхүүжигдэж байгаа “Монгол орны зүүн болон урд хэсэгт 1:50000-ны масштабын геологийн зураглал болон ашигт малтмалын судалгаа хийх” төсөл 90,0%, “Хойд-Төв-Зүүн Азийн 3 хэмжээст геологийн структурууд ба металлогени” олон улсын төсөл 100,0%, Швейцарийн Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа “Тогтвортой бичил уурхай” төсөл 100,0%, Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл (MINIS) 90 хувьтай, Австрали-Монголын эрдэс баялгийн салбарын хамтын ажиллагааны хөтөлбөр /АМЕР/ 90%, “Монгол Улсын олборлох салбарын менежментийг бэхжүүлэх төсөл” (СЕСМИМ) 90%-ийн хэрэгжилттэй байна. Канад улсын санхүүгийн жил 04 сарын 01-ээс эхэлдэгтэй холбоотойгоор салбарт хэрэгжиж буй “Институцийн өөрчлөлт хийх замаар эрдэс баялгийн менежментийг сайжруулах” (MERIT) төслийн тайлан ирүүлээгүй тул үнэлгээ өгөөгүй болно. Зээл тусламж болон хамтарсан төслүүдийн хэрэгжилтийн дундаж үнэлгээ 93,3%-тай байна.

/2016 оны жилийн эцсийн байдлаар/

Төслүүдийн нэр	Эрх зүйн үндэслэл /Гэрээ, санамж бичиг, шийдвэр /тогтоол, тушаал/, огноо/	Хэрэгжүүлэх хугацаа /оноор/	Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Хийсэн ажлын явц	Тайлбар
Монгол орны зүүн болон урд хэсэгт 1:50 000-ны масштабын геологийн зураглал болон ашигт малтмалын судалгаа хийх Цогтцэций-50” төсөл	Монгол Улсын Ашигт малтмалын газар, БНСУ-ын Геологийн шинжлэх ухаан, эрдэс баялагийн /КИГАМ/ хооронд байгуулсан санамж бичиг 2010.03.31	2016.07.8-2016.11.31	Кигам (БНСУ-ын төсөв)	90%	2016 онд тус төслийн зорилтуудын хүрээнд геологи, геоморфологи, гидрогеологи, геоэкологийн зурагууд 1:100 000-ны масштабтай зураг анхдагч байдлаар зохиогдож, бичвэрийн ажил хийгдсэн боловч дээж сорьцуудын шинжилгээний хариу удааширч байгаа нь суурин боловсруулалтын шатыг хоцрогдуулсан талаар дурьджээ. 2017 оны хээрийн ажлын талбайн санал бэлтгэх, өмнөх судлаачдын материалиас үндэслэн төлөвлөх, 2016 онд талбайн

					хэмжээнд авагдсан дээж сорьцуудыг лабораторит шилжүүлэх зэрэг ажлууд хийгдэнэ.
Хойд-Төв-Зүүн Азийн 3-н хэмжээст геологийн структурууд ба металлогени ОУ-ын төсөл	Монгол, ОХУ, БНХАУ, Казакстан улсуудын хооронд байгуулсан гэрээгээр	2010-2020	Улсын төсөв	100%	Тус төслийн 1 дүгээр зорилтын хүрээнд Монгол орны хэмжээнд аккрец-коллизийн тектоникийн зургийн анхны хувилбарыг 1:3000 000 масштабтайгаар зохион, тоон мэдээлэлд урьдчилсан байдлаар оруулсан, 2-р зорилтын хүрээнд Монгол орны хэмжээнд Мезозойн тектоникийн зургийн анхны хувилбарыг шинээр цуглуулсан мэдээллүүдэд тулгуурлан дахин засварлан зурагт нэмэлт оруулж эцсийн хувилбараар зохиож дуусгах ажил, 3-р зорилтын хүрээнд Металлогений эцсийн зураг агуулга болон легендийн хувьд ямар байх, 4-р зорилтын хүрээнд геохимийн сорьцын шинжилгээний үр дүнг нэгтгэн геохимийн сарнилын зураг гаргах 5-р зорилтын хүрээнд геофизикийн судалгаанууд хийгдэж мэдээллийн сан үүсгэн ажилласан байна. Уг төслийн хэмжээнд тайлант онд төлөвлөсөн зорилтуудаа зохих хэмжээнд гүйцэтгэсэн байна.
Тогтвортой бичил уурхай төсөл	МУ-ын Уул уурхайн яам, Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн (ШХА) хооронд 2011 оны 3 сарын 28-ны өдөр байгуулсан Тогтвортой бичил уурхай төсөл хэрэгжүүлэх тухай гэрээ	I үе шат 2005-2006 II үе шат 2007-2010 III үе шат 2011-2014 IV үе шат 2015-2018	Буцалтгүй тусламж	100%	Төслийн нэгж нь тус төслийн зорилтуудын дагуу төрийн албан хаагчдын чадавхийг сайжруулах, бичил уурхайчдын аюулгүй ажиллагаа, эрүүл, мэнд, нийгмийн хамгаалал, нийгмийн халамж үйлчилгээ, хүний эрх, бичил уурхай дахь хүүхдийн хөдөлмөрийн асуудлаар төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллаж үйл ажиллагааг нь санхүүгийн болон мэргэжил арга зүйн хувьд дэмжлэг үзүүлж ажиллажээ.
Монгол Улсын олборлох салбарын менежментийг бэхжүүлэх төсөл (СЕСМИМ)		2016-2020 (4 жил)	Канадын засгийн газрын тусламж	90%	СЕСМИМ төслийн 2016 оны гүйцэтгэх ажлын хүрээнд Канадын Алберта мужид “Strategic management: Energy and Finance” хоёр долоо хоногийн сургалт, “Уурхайн хаалт-нийгмийн лиценз 2016” бага хурал, Олон

					улсын шилдэг туршлагын семинар, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн чиглэлээр семинар, "Discover Mongolia" хурлын үеээр "Стратегийн орлогын менежмент" семинар зохион байгуулж, Байгаль орчны аудит/БОНБУ, Уурхайн хаалт, Орлогын менежмент, Тусгай зөвшөөрөл, Кадастрын ажлын хэсгүүдийг байгуулж анхны хурлуудыг хийсэн. Тус төслийн хүрээнд туршлага судлах аялал болон холбогдох мэргэжилтнүүдийг сургалтанд хамруулсан байна.
Институцийн өөрчлөлт хийх замаар эрдэс баялгийн менежментийг сайжруулах төсөл (MERIT)	2016 оны 5-р сарын 25-нд батлагдсан Ашигт Малтмал Газрын Тосны Газрын (АМГТГ) Чадавхи хөгжүүлэх төлөвлөгөө	2016-2022 (6 жил)	Канадын засгийн газрын тусламж	/-/	-MERIT төслийн хүрээнд "Газрын тосны хайгуул ба бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ" сэдвээр нийт 49 албан хаагчдад хийсэн танилцуулга, "Канадын газрын тосны салбарын хууль эрх зүйн орчин, салбарын үйл ажиллагааны зохицуулалт" сэдвээр танилцуулга Канадын Спрол буюу Дэлхийн Газрын Тосны Зөвлөх байгууллагатай хамтран АМГТГ-ын удирдах ажилтнуудад "Байгалийн нөөц баялгийн удирдамж ба хууль дүрэм" сэдвээр цахим сургалтуудыг тус тус зохион байгуулсан гэсэн боловч тус төслийн нэгжээс 2016 оны үйл ажиллагааны тайлангаа ирүүлээгүйгээс хяналт шинжилгээ үнэлгээ хийх боломжгүй байна.
Австрали-Монголын эрдэс баялгийн салбарын хамтын ажиллагааны хөтөлбөр /AMEP/	- 2015 оны 2-р сарын 5-ны өдөр Монгол Улсын Засгийн газар (Сангийн Яам) болон Австрали Улсын Засгийн газрын (Гадаад Харилцаа, Худалдааны Яам) хооронд байгуулсан дэд гэрээ -2016 оны 11-р сарын 25-ны өдөр Монгол Улсын Засгийн газар (Сангийн Яам) болон Австрали Улсын Засгийн газрын (Монгол Улс дахь Австрали Улсын Элчин сайдын Яам) хооронд байгуулсан дэд гэрээ	2015-2018 /3 жил/	Австрали Улсын Засгийн Газар, Гадаад Харилцаа, Худалдааны Яам	90%	Монгол Улсад Үндэсний Геологийн алба байгуулахад техникийн туслалцаа үзүүлэх ажлын хүрээнд Уул Уурхай, Хүнд Үйлдвэрийн Яамны (хуучнаар Уул уурхайн яам) Үндэсний геологийн алба байгуулах чиг үүрэг бүхий Ажлын хэсэгт Геологийн албаны стратеги, бизнес төлөвлөгөө, эрх зүйн орчны судалгаа, санхүүжилтийн загвар зэрэг асуудлаар баримт бичиг боловсруулахад дэмжлэг үзүүлэн дараах судалгаа зөвлөмжүүдийг гарган, уул уурхайн бодлого, журам, зохицуулалтын асуудлаар шаардлагатай техникийн

				<p>туслалцаа үзүүлэх ажлын хүрээнд алтны салбарын богино, дунд болон урт хугацаанд баримтлах бодлогыг тодорхойлж алтны салбарын эрх зүйн орчныг сайжруулахад хувь нэмэр оруулж, улмаар алтны салбарын Монгол улсын нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх өгөөж, үр нөлөөг нэмэгдүүлэхтэй холбогдсон зөвлөмжүүдийг гаргасан. Ашигт малтмал баяжуулах үйлдвэрүүдийн аюулгүй ажиллагааны журмыг шинэчлэн боловсруулах,</p> <p>Ашигт малтмалын хөрөнгийн үнэлгээ хийх аргачлалыг боловсронгуй болгох,</p> <p>Уул уурхай хүнд үйлдвэрийн яам (хуучнаар Уул уурхайн яам) болон Ашигт малтмал, газрын тосны газрын (хуучнаар Ашигт малтмалын газар) зүгээс олон нийтэд эрдэс баялгийн салбарын талаар иж бүрэн, хүртээмжтэй, ашиглагдахуйц мэдээлэл түгээхэд нь дэмжлэг үзүүлэн харилцаа холбооны стратегийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэн хайгуулын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч 300 аж ахуйн нэгжийн 500 гаруй ажилтанд хайгуулын ажлын төлөвлөгөө, тайланг АМГТГ-ын цахим тайлангийн систем ашиглан хүргүүлэх тухай сургалтыг зохион байгуулж ажиллажээ.</p>	
Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл (MINIS)		2011-2016 (5 жил)	Дэлхийн Банк Зээлийн дугаар 4888-MN, Тусламжийн дугаар TF 16382	90%	Тус төслийн Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих зорилтын хүрээнд “Багануур ХК-ний өргөтгөл шинэтгэлийн ажлын ТЭЗҮ хийх сонгон шалгаруулалт” “Дархан-Сэлэнгийн төвийн бүсэд Хар төмөрлөгийн цогцолборыг дэд бүтцийн хамт байгуулах ТЭЗҮ боловсруулах”, “Нүүрснээс байгалийн хий үйлдвэрлэх үйлдвэрийн ТЭЗҮ боловсруулах” ажлын гүйцэтгэгч сонгон шалгаруулах зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэн ажлын хэрэгжилтэд хяналт тавин хүлээн авах, ТЭЗҮ боловсруулах ажлуудын

					Байгаль Орчин, Нийгмийн Нөлөөллийн Үнэлгээ болон уурхайн бүсэд Хуримтлагдах Нөлөөллийн Үнэлгээ хийх зөвлөх компаниудийг сонгон шалгаруулах зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэж эдгээр ажлуудын ТЭЗҮ болон БОННУ-ний тайланг 2017 оны 7 сард хүлээн авахаар ажиллаж байна. Тус төсөл нь 2016 оноор дуусгавар болж буй бөгөөд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамны ХШҮДАГ-т төслийн 2016 оны тайланг ирүүлсэн.
--	--	--	--	--	--

Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх 1:50000, 1:200000-ны масштабын болон сэдэвчилсэн геологийн судалгааны ажлуудын хэрэгжилт 84.8 хувьтай байна.

/2016 оны жилийн эцсийн байдлаар/

Төслүүдийн нэр	Эрх зүйн үндэслэл /Гэрээ, санамж бичиг, шийдвэр /тогтоол, тушаал/, огноо/	Хэрэгжүүлэх хугацаа /оноор/	Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Хийсэн ажлын явц	Тайлбар
Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх геологийн судалгааны ажил	Уул уурхайн сайдын 2014 оны 2 дугаар сарын 20-ны өдрийн 48 дугаар тушаал	2012-2018	Улсын төсөв	84.8	Тайлант онд суурин болон хээрийн судалгааны ажилтай 23 төслийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлсэн. Шинээр хэрэгжүүлэх 10 төслийн гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулж ажлыг эхлүүлснээр нутаг дэвсгэрийн 5%-д төсөл хэрэгжих боломж бүрдсэн. 2017 онд нутаг дэвсгэрийн 1.5%-д төсөл хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн бэлтгэл ажлыг хангасан байна. Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зураг зохиох ажлаар нутаг дэвсгэрийн 86%-ийг бүрэн хамруулсан бөгөөд 2016 онд УГЗ-200-Дорнод Монгол-VI, Дорнод Монгол-VII, Төв Монгол-V, Төв Монгол-VI төслүүдийн суурин боловсруулалтын ажлыг хэрэгжүүлж дууссан. Үр дүнгийн тайланг 2017 онд хүлээн авснаар 100% хамрагдаж дуусна. Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын зургийг К хавтгайн хэмжээнд нэгтгэх ажлыг гүйцэтгэх гүйцэтгэчийг сонгон шалгаруулж гэрээ байгуулж

				<p>ажлыг эхлүүлсэн. Ховд, Говь-Алтай, Баянхонгор аймгийн нутгийн өмнөд хэсгүүдийг хамарсан талбайд агаарын геофизикийн 5-н сувгийн Алтай-1, Алтай-2 төслүүдийн хээрийн судалгааны ажлыг хэрэгжүүлж дууссан. Төслүүдийн хээрийн судалгааны анхдагч материалыг хүлээн авсан. Үр дүнгийн тайланг 2017 онд хүлээн авснаар нутаг дэвсгэрийн 13% хамрагдана. Бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал болон Монгол орны баруун хэсэгт ашигт малтмалын томоохон орд олох зорилгоор Баян-Өлгий, Ховд, Увс, Говь-Алтай аймгуудын нутгийн хэмжээнд Баруун Монголын цул сульфид-2013 төслийг хэрэгжүүлж эцсийн суурин боловсруулалтын ажилтай танилцаж ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэх бэлтгэл ажлыг ханган ажилласан. Сансрын зургийн тайлалт, Газрын ховор элементийн металлогени, Монгол орны металлогени зэрэг төслүүдийн суурин боловсруулалтын ажлууд хийгдсэн. Үр дүнгийн тайланг 2017 онд хүлээн авна. Геологийн судалгааны ажилд орчин үеийн дэвшилтэт технологийг ашиглах, ОУ-ын хэмжээнд хүргэх зорилгоор ASTER төрлийн хиймэл дагуулын мэдээллийг боловсруулах Сансрын зургийн тайлалт-2013 төслийн суурин боловсруулалт, Геомэдээллийн сан-2013 төсөл геологийн 1:500000, геоморфологийн 1:1000000, гидрогеологийн 1:500000-ны масштабын зургийг нэгтгэх, хээрийн судалгааны ажлын анхдагч материал цэгцлэн бүртгэлжүүлэх төслийн үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-өөр хэлэлцүүлэн хүлээн авах бэлтгэл ажлыг ханган суурин боловсруулалтын түвшинд хүргэж ажиллажээ.</p>
--	--	--	--	---

ДҮГНЭЛТ:

1. Гадаадын зээл тусламжаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөрүүд төслийн тухайн жилийн батлагдсан төсөв, төслийн зорилтуудын хүрээнд тухайн жилд хийгдэх ажил, хүрэх үр дүнг тодорхойлж, тухайн жилийн төлөвлөгөөг ирүүлдэггүй. Энэ нь тус төслүүдийн хэрэгжилтэнд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхэд хүндрэл үүсгэж байна. Канад улсын тусламжаар хэрэгжиж буй MERIT төслийн хувьд Засгийн газрын 2013 оны 322 дугаар тогтоолоор баталсан “Захиргааны байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний нийтлэг журам”-ын 9 дүгээр хавсралтын дагуу шаардлага хангасан 2016 оны жилийн эцсийн тайланг ирүүлээгүй байна. Тус төслийн нэгжээс ирүүлсэн тайлбартаа тайлан гаргах талаар Канадын ЭСЯ-наас Канад, Монгол улсын хооронд байгуулсан санамж бичгийн дагуу Монгол улсад хэрэгжиж буй Канадын бүх төслүүдийн талаар ЭСЯ нэгдсэн байдлаар тайлан гаргаж өгдөг тул тусдаа аль нэг төсөл нь Монгол улсад тайлан гаргахгүй байхыг зөвлөсөн гэсэн байна.
2. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй геологийн судалгааны ажлуудын хувьд 2016 онд геологийн даалгаврын хугацаа дуусан тайлан хамгаалах төслүүд хугацаа хэтэрч 2017 онд тайлан хамгаалах байдал гарсан байна.

САНАЛ ЗӨВЛӨМЖ:

1. 2016 онд геологийн даалгаврын хугацаа дуусан тайлан хамгаалах улсын төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй геологийн судалгааны ажлуудын хугацаа хоцорч тайлан хамгаалах асуудлаар холбогдох арга хэмжээ авах, хугацаа хоцорч хамгаалсан аж ахуйн нэгжүүдэд хариуцлага тооцох
2. Гадаадын зээл тусламжаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөрүүдийн тайланг Засгийн газрын 2013 оны 322 дугаар тогтоолоор баталсан “Захиргааны байгууллагын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний нийтлэг журам”-ын 9 дүгээр хавсралтын дагуу төслийн зорилтуудын хүрээнд тухайн жилд хийгдэх ажил, хүрэх үр дүнг тодорхойлж, тухайн жилийн төлөвлөгөөг гарган, түүний хэрэгжилтээр гарсан үр дүн, явцыг тодорхой, ойлгомжтой шаардлага хангасан тайлан ирүүлэх.
3. Төслийн нийт төсөвт өртөг болон тухайн жилд батлагдсан төсөв, санхүүжилтийн гүйцэтгэлийн дүнг тайланд бүрэн тусгах.

Хянасан:
ХШҮДАГ-ын дарга

Ц.Одхүү

Тайлан боловсруулсан:
Мэргэжилтэн

Д.Батнайрамдал /17.03.29/